

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair, que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Els Occitans

El 2004 es va portar a terme l'agermanament entre els pobles de Fals, de Catalunya, i Fals en Brulhois, de França, però la gent que va participar amb entusiasme en els actes i en els intercanvis, possiblement ignora que la relació entre el nostre poble de Fals i els nostres germans de les terres occitanes va començar molts i molts anys enrere.

A mitjans del segle 16è van esclatar a França les guerres de religió, un conflicte molt greu que va enfrontar els catòlics amb els partidaris de la reforma, i que va arruïnar el país. Fent una mica d'història, es considera que l'inici va ser el 1562 amb la matança de Wassy, a càrrec de les tropes catòliques de Francesc de Guisa. La guerra es van intensificar amb l'entrada en acció de soldats de diverses nacions europees, partidàries o enemigues de la causa protestant. La primera fase del conflicte no va acabar fins el 1598 amb la publicació de l'Edicte de Nantes, que assegurava la llibertat de culte als protestants, però no va ser respectat per molts nobles i en àmplies zones del regne va seguir durant molts anys la guerra i les matances d'uns i altres.

Mentre tantes desgràcies passaven a França, Catalunya iniciava una lenta recuperació econòmica i necessitava braços per treballar, tant al camp com a la ciutat. Aquesta coincidència va provocar una emigració massiva de francesos cap al nostre país que va durar gairebé dos segles. Els emigrants venien d'unes zones molts concretes, particularment de les províncies que van des del nord dels Pirineus fins a la zona del Massís Central. Els habitants

d'aquestes parts no eren de parla francesa, sinó que parlaven diverses variants de l'occità, una llengua estretament relacionada amb el català. Arribaven a Catalunya a peu, carregats amb quatre pertinències, fugint de la guerra i la fam. La majoria eren homes joves i arribaven amb bona disposició de treballar i integrar-se en la societat d'acollida. La majoria d'ells trobaven ocupació fent les feines més dures del camp, com a mossos, pastors o bouers, però una part dels emigrants eren de més categoria, com alguns clergues. Van venir també bastants artesans, principalment mestres de cases, ferrers, o teixidors, i aquests es van instal·lar a les ciutats, on mica a mica, es van fer un lloc en els gremis. En general, es considera que els occitans van fer una aportació positiva a l'economia del país. La seva integració va ser ràpida, ja que no hi havia traves degudes a la llengua o la religió, i es feia per la via del matrimoni amb noies catalanes. Els cognoms dels occitans són sovint indistingibles dels cognoms propis d'aquí, o bé perquè eren iguals o molt semblants, o perquè eren ràpidament catalanitzats.

Hem recollit un bon nombre d'occitans que van viure i treballar a Fals. Els seus noms apareixen de manera marginal en documents diversos i de vegades consta que treballen de mosso en algun dels masos del terme. En van passar molts per aquí, però no van deixar rastre ni descendència, perquè no tenien prou categoria social per emparentar-se amb alguna de les pubilles disponibles.

Un dels pocs occitans que va tenir un cert protagonisme va ser un que es deia Joan Carrera, àlies de Fondera, que

era natural del poble de Banyeres de Bigorra. Aquest Joan sembla que va estar primer a Manresa, on tenia una casa a la placeta d'en Carles, després va passar a Fonollosa, i el 1558 ja consta que viu al mas de Maties Grau de Fals en un debitori de 10 ducats per una permuta entre un ase seu de pèl blanquinós i una mula de pèl castany. El 1564 va casar la seva germana Domenyona amb Joan Grau, un fill de Sebastià Grau, del Grauet. Va prometre a sa germana un dot de 60 lliures, però com que no les tenia, a canvi dels diners va cedir durant cinc anys al seu cunyat Grau l'ús compartit del mas Prat (actualment la Gabriela) que ell tenia arrendat. En els sembrats, el Joan hi posava la llavor i el Grau la feina, i la collita anava a mitges. L'occità es va reservar per a ell les pastures, que havia llogat aquell mateix any per 40 lliures, però es va comprometre a no tenir-hi pasturant més de 12 bèsties menudes.

Hi va haver tres estrangers més d'origen francès que van tenir una certa rellevància en la vida del poble; Pere Caldaqués, que el 1497 era rector de Fals, Guillem Terres, que el 1557 era vicari, i Antoni Besumba, que ho era el 1566.

En la relació d'occitans que segueix hi ha bastants problemes en el nom del lloc de provenença, perquè les transcripcions fonètiques dels noms forasters que feien els escriptors eren força inexactes. En canvi, el bisbat normalment es pot identificar amb claredat. Entre parèntesis hi figura la data en que hi ha constància de la seva estada al poble, i el bisbat de procedència.

- (1557) Bernat Guilar, francès
- (1558) Pere Feyt, de S.Julià de Tausach (Sant Flor)
- (1558) Guillem Daudeus (Comenge)
- (1558) Joan Bru, de S.Germà (Cahors)
- (1562) Joan Baulies, francès
- (1565) Nadal Bonet (Cahors)
- (1565) Pere Cresp (Cahors)
- (1565) Antoni Font, de Bellnes, (Sarlat)
- (1565) Esteve Calt, d'Orellà
- (1565) Francesc Petit, sastre, de S.Colom (Bordeus)
- (1565) Joan Camps, de Montagut
- (1566) Antoni Bonet, de Bagera (Cahors)
- (1567) Antoni Bover, regne de França
- (1567) Bernat Tauller (Sant Flor)
- (1568) Guillem Gardenas (Comenge)
- (1568) Pere Arles (Cahors)
- (1572) Pere Mas, de la Gallarda (Llomotges)
- (1572) Arnaldo de Poex, treballador, (Comenge)
- (1573) Joan La Vernia, regne de França
- (1574) Mateu Bru, de S.Germa (Cahors)
- (1578) Joan Pere, de S.Proget (Cahors)
- (1578) Pere Coma, de Banyeres de Bigorra (Tarba)
- (1591) Joan del Prat, ciutat de Agen

- (1592) Joan Ros, francès
- (1592) Guillem Vall, francès
- (1592) Arnau Albi, francès
- (1593) Pere Fillol, treballador de França, de Escayrach
- (1598) Joan Garcia de Comanavena, d'Argiles (Tarba)
- (1607) Joan Casamaia àlias Blanch, estranger
- (1613) Joan Audivert, de la Bastida de Sarlat (Cusserans)
- (1613) Bertran de Giot, de Montant (Comenge)
- (1614) Domingo Mora, de Argeles (Tarba)
- (1615) Arnau Costa, moliner, de Senyanera (Comenge)
- (1622) Domenyo Prat, de Bivia (Tarba)
- (1622) Joan Mage àlias Blanch de la ciutat de Aux
- (1624) Esteve Llonguet, bouer, de Fontena (Cahors)
- (1630) Joan Trinca àlias Gras, francès, habitant a la rectoria
- (1645) Gabriel Camps, de S.Esteve de Monserdo (Cusserans)
- (1646) Joan Sabater, de Causa (Comenge)
- (1650) Pere Camagros, francès
- (1650) Mateu Cavaller, francès
- (1669) Geroni Roxes, de Castellnou de Durban (Cusserans)
- (1676) Jaume Branduhí, regne de França
- (1676) Jaume de Lavall, estranger
- (1676) Joan Borquera (Claramunt)
- (1686) Domingo Casanovas, d'Argeles

Mapa d'Occitània per Sanfon d'Albeville (1650)